

15.596

DR WIKTOR ORMICKI

PODSTAWY
GOSPODARKI TURYSTYCZNEJ
W ITALII

KRAKÓW 1939

ODBITKA Z „TURYZMU POLSKIEGO” Nr 6 – 1939

*Wojciech
Habe*

15.596

Drukarnia Bratniej Pomocy Medyków U. J. w Krakowie.

Obok Szwajcarii i Francji także i Italia należy do państw, czerpiących poważne korzyści materialne z turystyki zagranicznej. Wystarczy wspomnieć, że w latach 1931—1936 zjeżdżało do Italii średnio rocznie 875.000 turystów zagranicznych, którzy spędzali około 12 milionów dni, pozostawiając walorów i dewiz na łączną kwotę około 1,3 miliarda lirów.

W okresie najlepszej koniunktury t. zn. w r. 1929 szacowano liczbę dni spędzonych w Italii przez turystów zagranicznych na 14,6 mil., w okresie depresji t. j. w r. 1932 tylko na 9,3 mil. W związku ze zmianami w natężeniu ruchu utrzymywały się dochody z turystyki raz wyżej, to znowu spadały. I tak w 1929 r. wydatkowali zagraniczni turyści w Italii 2,42 miliarda lirów, podczas gdy w r. 1932 zaledwie 1 miliard.

Z włoskiego punktu widzenia jest rzeczą bardzo ważną, iż napływowi turystów zagranicznych przeciwstawia się nikła liczba wyjazdów włoskich. Bank Italii²⁾ szacuje wydatki włoskich obywateli poza granicami państwa na 170 do 320 milionów lirów rocznie. Okoliczność ta wpływa w sposób zasadniczy na kształtowanie się włoskiego bilansu turystycznego, dla którego charakterystyczna jest wysoka aktywność. I tak w latach 1926—1933 szacowano wpływ dewiz z tytułu ruchu turystycznego na 2,1; 1,7; 1,2; 0,8 i 1,1 miliarda lirów per saldo. Z ostrożnych obliczeń, opartych na danych z 1932 r., który jako okres najgłębszej depresji gospodarczej nie może być uznany za sprzyjający migracjom turystycznym, wynika, iż przeciętny pobyt zagranicznego turysty w Italii trwał około 13 dni i był związany z wydatkowaniem ok. 1430 lirów, co czyni ok. 110 lirów na dzień i głowę.

Gospodarcze znaczenie zagranicznego ruchu turystycznego rysuje się najlepiej na tle ogólnie państwowych wpływów. Wynosiły one w Italii w roku budżetowym 1928/29 — 21,43 miliarda lirów, a w r. 1932/33 — 18,9 miliarda lirów.³⁾ Wpływy z ruchu turystycznego stanowiły tedy

Artykuł powyższy opiera się w części historycznej, przedstawiającej ewolucję gospodarki turystycznej, na monumentalnym wydawnictwie Banku Italii p. t. „L'economia Italiana nel sessennio 1931—1936, I—III. Roma 1938, XVI.

²⁾ 1. c. str. 1834.

³⁾ Mały Rocznik Statystyczny 1938, str. 364, tabl. 13.

w okresie pomyślnej koniunktury gospodarczej 9,8%, w czasie depresji zaś 4,4%. Generalnie można więc szacować udział dochodów z turystyki zagranicznej na około 7% ogólnie państwowych wpływów włoskich.

Turystyka zagraniczna kierująca się do Italii pozostaje pod przyciągającym wpływem rozmaitych przyczyn. Zdradza ona charakter już to uzdrowiskowo-leczniczy, już to naukowy. Do częstych należą pobudki natury artystyczno-emocjonalnej lub religijnej. Szeroki wachlarz atrakcyj turystycznych, ujawniający się od wieków, sprawił, że przemysł turystyczny rozwinął się w Italii bardzo bujnie i to przede wszystkim w postaci przemysłu hotelarsko-pensjonatowego, gastronomicznego, przewodnikarstwa i wyrobu pamiątek, niezależnie od urządzeń lotniskowych, uzdrowiskowych i zdrojowiskowych.

Mimo doniosłej roli gospodarczej, jaką spełnia w Italii turystyka zagraniczna, włoskie gospodarstwo społeczne i włoskie społeczeństwo nie dorównywały do ostatnich lat w świadczeniach, ani w hojności włoskiej przyrody, ani też bogactwu dorobku kulturalnego.

Turysta, narażony na natręctwo „lazzaronów“, wydany na łup dorożkarzy, gondolierów, kelnerów, rozmaitego rodzaju ulicznych handlarzy i żebraków — czuł się bezbronną ofiarą i obiektem społecznego „naciągania“. Jeżeli dodać do tego jeszcze stosunki sanitarno-higieniczne jakie panowały w większości hoteli — to w całej jaskrawości zarysowują się braki, bolączki i niedomagania włoskiej gospodarki turystycznej — odczuwane tym boleśniej i tym dotkliwiej przez zagranicznego klienta, że o miedzę istniało państwo i pracowało społeczeństwo szwajcarskie, kierujące się diametralnie innymi zasadami handlowymi i zawodowymi.

Obiektywnie należy stwierdzić, że faszystowski rząd Italii podjął ciężkie i żmudne zadanie zasadniczego przekształcenia mentalności przeciętnego Włocha i zmiany jego stosunku do turysty. Działalność musiała się z natury rzeczy potoczyć w wielu kierunkach, objąć rozmaite dziedziny i szukać uparcie sposobów realizacji zamierzeń reformatorskich w zgodzie z korporacjonizmem, ową naczelną doktryną państwa faszystowskiego.

Po latach prób — pierwsze posunięcia organizacyjne w dziedzinie gospodarki turystycznej (sensu largo) datują się z r. 1927 — przedstawia włoski aparat turystyczny oblicze już do pewnego stopnia wykrystalizowane; ostatnie kroki na tym polu, które przesądziły dzisiejszy jego ustrój przedsięwzięto w latach 1934—1936.

Turystyka włoska zorganizowana jest w trzech płaszczyznach, a to: a) urzędniczej, b) zawodowej, c) społecznej.

a) W kompetencji urzędniczej spoczywa administracja i kontrola. Organem naczelnym, postawionym najwyżej w hierarchii biurokratycznej, jest *Sottosegretariato di Stato per la stampa e la propa-*

ganda; podlega mu Direzione generale del turismo, powołana do życia 21. XII 1934 w miejsce zlikwidowanego Commissariato per il turismo.¹⁾ Ponieważ na skutek zwinienia komisariatu turystyki zawiesiła także działalność Centralna Rada Turystyczna,¹⁾ przekazano jej agendy, czynnej od 15. IV. 1926 przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych Consiglio centrale delle stazioni di cura, której zakres wydatnie rozszerzono, dając temu wyraz w przemianowaniu jej (20. VI. 1935) na Consiglio centrale delle stazioni di soggiorno di cura e di turismo. Równocześnie wydany statut Rady ustalił jej zadania, nakładając na nią obowiązek udzielania wskazówek praktycznych, jako też troszczenia się o całokształt spraw wchodzących w zakres szeroko pojmowanej turystyki, a to w drodze prowadzenia specjalnych badań i opiniowania przedkładanych projektów, planów i t. p.

Już tutaj podkreślić należy charakterystyczną dwutorowość organizacji. Z jednej bowiem strony działa nawyższa magistratura w zakresie turystyki jaką jest Podsekretariat oraz Generalna Dyrekcja, z drugiej zaś Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z Radą.

Tendecja do wiązania resortów zainteresowanych rozwojem turystyki dochodzi jeszcze wyraźniej do głosu w organizacji t. zw. ENIT'u t. j. Ente Nazionale per le industrie turistiche²⁾, pomyślonej jako organ wykonawczy Generalnej Dyrekcji Turyzmu i włoskiego Ministra Oświaty, a upoważnionej do uczestniczenia w pokrewnych instytucjach; Enit jest finansowany z budżetów Ministerstwa Skarbu, Korporacji, Oświaty i Kolei.³⁾

O jego rozwoju świadczy najdobitniej ewolucja budżetu. Wynosił on w 1934/35 r. 1,1 mil. lirów, w następnym zaś roku 4,5 mil. lirów. W kompetencji Enitu leży popieranie rozwoju przemysłu turystycznego i hotelarskiego. Enit jest więc instytucją, w której rękach spoczywa m. i. gestia inwestycyjna⁴⁾.

¹⁾ Commissariato per il turismo utworzony 23. III. 1931 składał się z biura wykonawczego i z biura naukowego (Consiglio centrale del turismo). Biuro naukowe uruchomione zostało na podstawie dekretu Prezesa Rady Ministrów z dnia 20. IV. 1931, jako organ doradczy i badawczy.

²⁾ Enit nie jest organizacją nową. Powołany do życia 22. IX. 1919 ulegał kilkakrotnym reformom (6. V. 1929, 31. VI. 1929, 24. II. 1921). Dzisiejsza jego organizacja została ustalona 3. XII 1934.

³⁾ W myśl dekretów z lutego 1931 i września 1933.

⁴⁾ Enty są z reguły instytucjami półoficjalnymi. Cechuje je wewnętrzna autonomia organizacyjno-administracyjna, chociaż w działalności swej powołane są przede wszystkim do realizacji specjalnych zadań w myśl wytycznych rządu. Istnieją więc enty kolonizacyjne, osadnicze i t. d.

Dla specjalnych zadań turystycznych w określonych regionach mają być powoływane specjalne zrzeczenia. Przykładowe znaczenie pod tym względem posiada „Ente

Ażeby urządzeniom turystycznym zapewnić dochodowość lub co najmniej opłacalność, pomyślano o powołaniu do życia instytucji, która zajęłaby się organizacją masowej i indywidualnej turystyki krajowej i zagranicznej. Zadanie to powierzono towarzystwu akcyjnemu o kapitale zakładowym 7,5 mil. lirów. znanemu pod nazwą Compagnia italiana per turismo (Cit.) Jest ono pomyślane jako przedsiębiorstwo handlowe wyższej użyteczności i korzysta zarówno ze strony urzędów jak i władz państwowych z szeregu przywilejów.

b) W hierarchii zawodowej spełnia obowiązki naczelnej instytucji *Corporazione dell'ospitalità* grupując w swym łonie trzy federacje, a mianowicie:

1. *Federazione nazionale fascista dei lavoratori del turismo e dell'ospitalità*.
2. *Federazione nazionale fascista degli esercenti l'industria idrotermale*.
3. *Federazione nazionale fascista alberghi e turismo*.

Corporazione dell'ospitalità powołana została do życia dekretem Prezesa Rady Ministrów z dn. 23. czerwca 1934 r. Składa się ona z przewodniczącego, którego funkcje pełni przedstawiciel Prezesa Rady Ministrów lub Ministerstwa Korporacji oraz z 20 członków, delegowanych z ramienia wszystkich zainteresowanych rozwojem turystyki grup zawodowych. Szczegółowy skład członków korporacji hotelarskiej przedstawia się następująco: 3 wysła Partito nazionale fascista, dla której dekret zastrzega stanowisko zastępcy przewodniczącego, 4 — pochodzi z organizacji hotelarskich i pensjonatowych, 2 — z urzędów komunikacyjnych, 4 — z przedsiębiorstw gastronomicznych (kawiarnie, bary,¹⁾ restauracje), 2 — przemysłu pamiątkowego, 2 — z zakładów zdrojowiskowych, 2 — z sanatoriów i 1 przedstawiciel lekarzy.

Pierwsze zebranie Korporacji odbyło się w dniach 25—28 stycznia 1936. Zasługuje ono na uwagę z tego względu, ponieważ skryształizowano na nim podstawowy program działalności i wysunięto szereg dezyderatów jak np.:

1. Powołanie do życia specjalnego komitetu techniczno-korporacyjnego dla badania sytuacji turystyczno-hotelarskiej.
2. Rozwój medycyny w zakresie hydrologii terapeutycznej w zwią-

turistico alberghiere della Libia“ (Etal), założona w 1935 r. celem organizacji turystyki na terenie Libii. Ma ona za zadanie zorganizować eksploatację turystyczną Libii pod każdym względem. Obchodzą ją tedy w równej mierze kwestie komunikacji, jak hoteli imprez i t. p.

¹⁾ Bary włoskie nie mają nic wspólnego z tak samo nazywanymi przedsiębiorstwami innych krajów. Są to przedsiębiorstwa dzienne, w których podaje się kawę i napoje chłodzące.

zku z unowocześnieniem urządzeń na stacjach wód gorących, z propagandą naukową w zakresie ekonomii turystycznej i profilaktyki socjalnej.

3. Klasyfikacja hoteli, organizacja przewodników, ujednostajnienie taryf.

4. Opieka nad agencjami (biurami podróży).

5. Uzgodnienie przepisów zawodowych, sprawa regulaminu służby hotelarskiej, kelnerskiej i pensjonatowej.

Program Korporacji sięga we wszystkie niemal zagadnienia interesujące poszczególne federacje, co zwalnia od dalszego omawiania zadań federacji, powołanych przede wszystkim do obrony interesów zawodowców. W krótkości tylko należało by nadmienić, że federacje robotnicze przeszły bardzo bujną ewolucję organizacyjną.

Na pierwszą z nich t. zn. robotniczą, złożyły się 4 syndykaty ¹⁾ powstałe w kwietniu 1927 a przekształcone w grudniu 1932 na Federazione nazionale dei sindacati fascisti dei dipendenti da esercenti alberghieri e pubblici esercizi, która 16 sierpnia 1934 uzyskała nazwę obecnie obowiązującą. Dzisiejsza nazwa federacji przemysłu wód gorących jest jeszcze młodszej daty (16 sierpnia 1936), jakkolwiek organizacja działa od 8 maja 1927 ²⁾ r. i liczyła w 1936 r. zrzeszonych przedsiębiorstw 299, kontrolując 3274.

Najmłodsza jest Federazione nazionale fascista alberghi e turismo założona w lipcu 1930 r. Wchodzi ona w skład faszystowskiej konfederacji kupieckiej.

c) W płaszczyźnie społecznej rozwija działalność przede wszystkim Ente nazionale fascista di addestramento per i lavoratori d'albergo, uruchomiona w grudniu 1936 r. na wniosek konfederacji kupieckiej i konfederacji pracowników handlowych z zadaniem zawodowego dokształcania pracowników. Spełnia ona więc zadanie wychowawcze.

Nie jest rzeczą możliwą przedstawić tu bardziej szczegółowo praktyczny dorobek tak wyteżonej akcji organizacyjnej. Niemniej podkreślić trzeba, że według zgodnej opinii turystów zagranicznych, znających dawną i dzisiejszą Italię, dokonać się tam miał zasadniczy przełom w sposobie traktowania turysty i w formie odnoszenia się doń.

¹⁾ Sindicato nazionale fascista degli impiegati d'albergo e mensa.

Sindicato nazionale fascista del personale alberghiero

” ” ” delle guide autorizzate

” ” ” degli addetti alle terme, bagni e stabilimenti di cura.

²⁾ Pod nazwą „Federazione nazionale fascista industria termale idroclimatica“.

PAN 15 596